

11. Загальноєвропейські рекомендації з мовної освіти: вивчення, викладання, оцінювання. – К.: Ленвіт, 2003. – 273 с.

Обґрунтовано необхідність створення системи вправ для навчання професійно орієнтованого читання на основі аналізу основних труднощів мовного та психологічного характеру. На підставі вивчення низки документів визначено основні уміння, якими повинен володіти фахівець з міжнародних економічних відносин, здійснюючи діяльність професійно орієнтованого читання. Визначено структуру методичної системи, критерії підбору необхідних вправ та завдань, а також проведено їх класифікацію. Висунуто пропозиції щодо ефективної організації процесу навчання читання.

Ключові слова: навички та уміння, система вправ, завдання

Обоснована необходимость создания системы упражнений для обучения профессионально ориентированному чтению на основании анализа основных трудностей языкового и психологического характера. На основании изучения ряда документов определены основные умения, которыми должен владеть специалист по международным экономическим отношениям, осуществляя деятельность профессионально ориентированного чтения. Определена структура методической системы, критерии подбора необходимых упражнений и заданий, а также осуществлена их классификация. Выдвинуты propositions относительно эффективной организации процесса обучения чтению.

Ключевые слова: навыки и умения, система упражнений, задания

The necessity of creating the system of exercises for ESP reading is proved on the basis of the analysis of the main linguistic and psychological difficulties. After studying a number of documents, the main skills, which a specialist in international economic relations ought to possess while reading professional texts, were determined. The structure of the methodical system, criteria of selecting necessary exercises and tasks are defined and classified as well. Suggestions how to improve the effectiveness of the educational process are made.

Key words: skills and abilities, system of exercises, tasks

УДК 378
ББК 74.58

І.Г. Герасимова
м. Вінниця, Україна

ГЕНДЕРНА СКЛАДОВА ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНОЇ ПІДГОТОВКИ МАГІСТРАНТІВ НЕПЕДАГОГІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ (МЕТОДИЧНИЙ АСПЕКТ)

Прагнення України до євроінтеграції зумовлює пріоритетний характер розвитку освіти та її модернізацію у контексті європейських вимог. Складовою цих процесів є демократизація як основа економічних і соціальних перетворень, що має забезпечити досягнення прогресу в усіх сферах життєдіяльності суспільства. Розбудова держави на засадах демократії передбачає забезпечення рівності прав і свобод кожної людини та громадянина. До числа таких прав належить і право гендерної рівності, що передбачає соціальну рівність можливостей чоловіків і жінок. Тому демократизація та гуманізація стають неодмінними тенденціями розвитку суспільства в цілому та системи освіти зокрема.

Актуальність гендерних перетворень зумовлена соціально-економічними процесами, що відбуваються у суспільстві. Проте на шляху їх упровадження постають явища суспільної свідомості, що виявляються у патріархальних традиціях, упередженнях, стереотипах, які мають культурно-історичний характер і становлять значну перешкоду як економічним перетворенням у суспільстві, так і індивідуальній самореалізації особистості. Поява суспільних проблем гендерного характеру пов'язана також із особливостями розвитку виробництва, яке тривалий час ґрунтувалося на фізичному ресурсі працівників, тому ними, були переважно чоловіки. Сучасний стан розвитку суспільства розвинутих країн характеризується як постіндустріальний чи інформаційний, де визначальним стає інтелектуальний потенціал особистості.

Саме в постіндустріальному суспільстві, де домінує інтелектуальна, а не фізична праця, особливого значення набуває інформація, значення жінок як соціальної групи зростає. Швидкі зміни технологій призводять до змін соціуму, вимагають повноцінної участі суспільства у цих процесах. Важливо не те, хто запропонував ідею, важливо те, хто її реалізує. Важливими є швидка реакція на зміни та гуманістична позиція [1].

Соціальні перетворення, що пов'язані зі стрімкою інформатизацією суспільства, стають ще більш важливими тому, що «результати досліджень, проведених найвищими авторитетами світової економічної науки, Нобелівськими лауреатами (такими, як К. Ерроу, В. Леонтьєв, Р. Лукас, А. Льюїс, Д. Тойнбі та ін.), свідчать: принципові положення економічної політики країн, що перебували у стані занепаду й успішно подолали його, були подібними, незважаючи на національні та історичні відмінності» [2, с.69]. Автори монографії зазначають, що невід'ємною складовою успішних реформ в усіх країнах був випереджувальний розвиток інтелектуального потенціалу. Саме людський інтелект стає безпосередньою і головною продуктивною силою постінформаційної доби.

Усе зазначене, а також необхідність випереджувального розвитку освіти, зумовлює необхідність відповідної підготовки майбутніх фахівців до професійної діяльності в суспільстві інформаційного типу, де соціальне становище чоловіків і жінок має визначатися їхніми інтелектуальними можливостями, а не традиціями.

Актуальність розв'язання проблем гендерного характеру у суспільстві, зокрема через систему освіти вже певний час знаходиться у колі наукових інтересів як вітчизняних, так і зарубіжних учених. Серед тих, хто досліджував ці питання – М. Кімел, Л. Альтюссер, П. Бордо, К. Роулстон, Р. Хол, Б. Сендлер, Д. Спендер, Р. Дім, А. Мішель, Е. Келлі, П. Мехоні, М. Стенворт, К. Джонс, Л. Смоляр, Н. Кутова, В. Єремєєва, Т. Хризман, Г. Бреслав, Б. Хасан, І. Костікова, Ю. Градскова, Н. Пуліна, Н. Митрофанова, О. Луценко, О. Вороніна, Л. Штильова, І. Клецина, С. Матюшкова, Н. Смирнова, Л. Шолохова, М. Олив'яна, О. Шнир'ова та ін.

Незважаючи на певний інтерес до гендерної проблематики, особливості введення гендерного компоненту у психолого-педагогічну підготовку студентів магістратури непедагогічних спеціальностей розглянуто не повною мірою, що і зумовлює постановку проблеми, якій присвячена дана стаття.

Необхідно звернути увагу на певні особливості психолого-педагогічної підготовки студентів магістратури непедагогічних спеціальностей. Перш за все, вона є передумовою підготовки майбутніх фахівців найвищого освітньо-кваліфікаційного рівня до науково-педагогічної діяльності. Проте дисципліни психолого-педагогічного напрямку не становлять основу їхньої професійної підготовки і далеко не завжди сприймаються студентами як такі, що входять до кола їхніх безпосередніх інтересів. Тому однією з важливих проблем, що постає у процесі організації навчання стає проблема мотивації до опанування цих дисциплін. По-друге, за умови значної кількості публікацій у науковій літературі, що присвячені розв'язанню проблем гендерного характеру в освіті і через систему освіти, при наявності наказу Міністерства освіти та науки України №839 від 10.09.2009 р. «Про впровадження принципів гендерної рівності в освіту», на виконання постанови Кабінету Міністрів України від 27 грудня 2006 р. № 1834 «Про затвердження Державної програми з утвердження гендерної рівності в українському суспільстві на період до 2010 року» та з метою впровадження гендерних підходів в освіту, введення гендерної проблематики у навчальний процес ВНЗ залишається невирішеною проблемою. До цього часу введення гендерного компонента у викладання дисциплін соціально-гуманітарного спрямування ґрунтується, переважно, на особистому інтересі окремих викладачів до самої проблематики. До того ж, Зовсім не однозначно подібна ініціатива сприймається колегами, керівниками відповідних кафедр, адміністрацією ВНЗ. На нашу думку, це один із факторів, що сприяє гальмуванню

процесу вирішення проблем гендерного характеру, який більшою мірою залишається лише на папері, а реальних кроків у цьому напрямі ще небагато.

Необхідним є усвідомлення того, що явища суспільної свідомості, гендерної зокрема, становлять значну перешкоду на шляху розв'язання гендерних проблем. Тому їх вирішення вимагає системного підходу та має охопити всю систему організації навчально-виховної діяльності у ВНЗ. А введення гендерного компонента у психолого-педагогічну підготовку студентів магістратури є одним із кроків на цьому шляху. Особливої важливості набуває проблема розробки методики впровадження його в процес навчання студентів магістратури.

Досвід викладання дисциплін психолого-педагогічного напрямку студентам магістратури у Вінницькому національному аграрному університеті дозволяє нам зауважити, що обговорення проблем гендерного характеру завжди викликає неабиякий інтерес у студентів. Проте далеко не завжди усвідомлюється як соціальна проблема, а сприймається тільки на рівні міжособистісних відносин між представниками різної статі. Такого роду обмін думками відбувається у студентів під час консультацій, у межах самостійної роботи, коли обговорюються гендерні аспекти проблем, що виносяться на самостійне опрацювання. Наприклад, розглядаючи історію становлення педагогіки, ми звертаємо у вагу на те, що нині педагогічною діяльністю в суспільстві займаються переважно жінки, а історія педагогіки складається переважно з наукових робіт, авторами яких є чоловіки. Виникає запитання - чому? Саме на нього намагаються відповісти студенти, а для цього їм необхідно проаналізувати особливості розвитку не тільки самої науки, а й розвитку суспільства в цілому та освіти зокрема. Студенти стикаються з традицією роздільної освіти, з цього приводу виникає дискусія про її доцільність чи недоцільність у сучасності. Вже на цьому етапі відбувається усвідомлення неоднозначності і складності проблем гендерного характеру, їх безпосередній зв'язок із економічними та культурними процесами, що відбуваються у суспільстві.

Розглядаючи сучасний стан розвитку освіти, ми звертаємо увагу студентів на існування традиційного розподілу сфер діяльності у суспільстві на «жіночі» та «чоловічі». Саме ця тема дає нам можливість підняти і проблему інтелектуального потенціалу чоловіків і жінок, погляд на який у студентів є досить традиційним. Він відображає існуючі в суспільній думці уявлення про переваги чоловіків у математичних здібностях, на цьому буде ґрунтуватися і розподіл сфер діяльності, наукової зокрема. Ми залишаємо це питання без відповіді, лише актуалізуємо проблему, а її розгляд пропонуємо перенести на наступне заняття, коли після відповідної підготовки студенти самі зможуть відповісти на нього, ознайомившись із літературою з диференціальної та гендерної психології, гендерної педагогіки, теорії гендеру.

Слід зазначити, що в групі завжди виявляється особа, яка проявляє особистий інтерес до проблеми, як потім з'ясовується, це відбувається досить часто тоді, коли вона безпосередньо стикалася з упередженим підходом до розподілу сфер жіночої та чоловічої самореалізації.

Сприятливою для введення гендерного компонента є і тема, що пов'язана з розглядом основних педагогічних категорій. Ми нагадаємо, що магістранти непедагогічних ВНЗ, зокрема в аграрному університеті, саме у магістратурі починають знайомитись із педагогікою вперше. Тому вивчення дисципліни зумовлює розгляд цієї теми. Необхідність усвідомлення суспільної важливості предмету педагогіки дозволяє нам підняти питання про суспільно-історичні особливості виховання, навчання і розвитку особистості, а також освіти. Саме на цьому етапі стає можливим підняти і питання про своєрідність сучасних вимог до виховання юнаків і дівчат в українському суспільстві. Саме семінарське заняття присвячене цій темі, дозволяє нам застосувати елементи тренінгу, де студенти на першому етапі моделюють процес виховання хлопчика і дівчинки. Зазвичай він є досить традиційним і відображає патріархальні погляди, що існують у суспільній гендерній свідомості стосовно особливостей чоловічої та жіночої поведінки з акцентом на жіночність, ніжність, лагідність,

турботливість, поступливість, красу, працьовитість жінок і мужність, силу, сміливість, цілеспрямованість, впевненість у собі, здатність матеріально забезпечувати чоловіків.

На другому етапі заняття ми починаємо обговорення поглядів магістрантів, акцентуючи увагу на необхідності через систему освіти підготувати людину до життєдіяльності в сучасному суспільстві, це по-перше, і по-друге, чи дозволяють сучасні уявлення про традиційне виховання здійснити це. Саме на цьому етапі магістранти самі піднімають питання стосовно людського щастя. Ми ж, у свою чергу, додаємо тему «жіночого» та «чоловічого» щастя, порівняння його спільних і відмінних особливостей. Саме на цьому етапі заняття виникає дискусія студентів, особливо між юнаками та дівчатами, які з одного боку досить часто обмежують людське щастя лише сімейним життям із досить традиційними поглядами на нього – заміжжя, дитина, домашній затишок, благополуччя. Проте є серед дівчат і ті, які хотіли б спочатку досягти економічної незалежності, зробити кар'єру і лише потім вирішувати питання створення сім'ї. Проте саме юнаки досить неоднозначно ставляться до прагнення дівчат щодо професійної самореалізації, значна частина з них вважає, що робота для жінок – це незначний додаток до виконання сімейних обов'язків, певна можливість поспілкуватися. А їхній заробіток нічого не важить у сімейному бюджеті. Поєднання ж кар'єри і сім'ї взагалі неможливе – вважає більшість юнаків. У цьому також відображається стереотипний погляд на жіночу самореалізацію. А думка про те, що це питання жінка має вирішувати сама в залежності від власних прагнень і бажань, викликає здивування. Саме з цього аспекта проблеми і виникає бурхливе обговорення.

Зазвичай ми припиняємо обговорення цієї теми і пропонуємо повернутися до неї у позанавчальний час, організувати «круглий стіл». В якості інформації до роздумів пропонуємо розглянути долі успішних людей – чоловіків і жінок та відповісти на питання – чи дійсно професійна кар'єра виключає сімейне щастя, а суспільний і професійний успіх супроводжується самотністю? У цьому контексті ми пропонуємо студентам висловити свої думки і стосовно питання можливості в сучасних умовах тільки одному члену родини, чоловікові, забезпечити сім'ю матеріально. Природно піднімається питання про безоплатну домашню роботу жінок, їхнє подвійне навантаження, про сучасні проблеми виховання, яке здійснюється переважно жінками тощо. Але не тільки «жіночі» проблеми піднімаються у процесі обговорення, питання про тривалість життя українських чоловіків і фактори, що призводять до цього, а також те, що на початку ХХ століття аналогічна статистика була зворотною ми лише актуалізуємо. Відповіді студенти будуть шукати самі, ми лише здійснюємо допомогу в напрямі пошуку літератури відповідного характеру.

Враховуючи те, що складовою психолого-педагогічної підготовки студентів магістратури непедагогічних спеціальностей є їхня підготовка як потенційних кураторів, ми таким чином актуалізуємо і напрями їхньої майбутньої виховної роботи зі студентами. Саме у такий спосіб, на нашу думку, потенційна вихована робота набуває для магістрантів реального змісту. Бо актуальні питання адаптації студентів-першокурсників до умов навчання у ВНЗ, особливо побутового характеру, налагодження міжособистісного спілкування студентів, проблеми формування колективу групи крізь призму існування гендерних упереджень виявляються досить яскраво.

Крізь гендерні проблеми ми розглядаємо організацію процесу виховання, його завдання на сучасному етапі розвитку суспільства та особливості управління ним. Особливого забарвлення гендерна тематика надає підготовці студентів до сімейного життя.

Значна увага у психолого-педагогічній підготовці студентів магістратури непедагогічних спеціальностей відводиться організації процесу навчання. Вже аналіз методологічних підходів до підготовки майбутніх фахівців дає можливість їх розгляду крізь призму гендеру. Особливо сприятливим він є для розкриття особистісного, діяльнісного, гуманістичного, ресурсного, синергетичного, аксіологічного, компетентнісного підходів, які ми розглядаємо застосовуючи гендерний підхід.

Розглядаючи сутність і структуру навчання у ВНЗ ми спершу з'ясуємо особливості мотивації студентів до навчання, при чому магістранти виступають тут як потенційні викладачі, яким, у недалекому майбутньому, належить вирішувати ці завдання. Гендерний чинник у розгляді проблеми мотивації виявляється досить яскраво.

Саме виявлення внутрішніх (суб'єктивних) чинників, що визначає процес навчання, дозволяє нам спрямувати увагу магістрантів на особливості розвитку пізнавальної сфери, попереднього досвіду і саме у цьому контексті знову постає проблема мотивації, але вже у гендерному аспекті. Майбутні життєві плани значною мірою впливають на підходи студентів до навчання, в них виявляються й особливості того життєвого досвіду, який вже є у студентів. Він позначається на мотивації навчання юнаків і дівчат, а також виявляється в його результатах.

Гендерний підхід дозволяє нам здійснити і розгляд проблеми змісту навчання. Чи має він бути однаковим для дівчат і юнаків, якщо суспільство традиційно налаштовує жінку на сімейне життя, а чоловіка – на кар'єру? Зазвичай студенти доходять висновку, що сучасний етап розвитку суспільства зумовлює необхідність рівного доступу до освіти і відповідно рівних можливостей для професійної самореалізації жінок і чоловіків, про умовність гендерних упереджень і необхідність їх подолання у процесі організації навчання студентів.

У навчальному процесі відбувається реалізація основних функцій – освітньої, виховної, розвивальної та професійної. Всі вони можуть бути подані з урахуванням їх гендерної складової. Саме гендерна складова, на нашу думку дозволяє усвідомити особливості організації їх успішної реалізації у процесі навчання.

Можливим є також і розгляд закономірностей і принципів дидактики у контексті гендерного підходу. Ми пропонуємо студентам на семінарському занятті розглянути їх через призму гендеру, якщо це можливо. Насамперед, це стосується таких об'єктивних закономірностей як - виховний і розвивальний характер навчання, зумовленість навчання суспільними потребами, залежність навчання від умов, в яких відбувається навчальний процес, врахування реальних можливостей студентів, рівня їх активності. Загальнодидактичні принципи науковості, системності і послідовності, доступності, зв'язку навчання з життям, принцип свідомості та активності у навчанні, наочності, ґрунтовності засвоєння знань, умінь і навичок, індивідуального підходу та емоційності навчання також можна розкрити, ґрунтуючись на теорії гендеру. Ми вводимо у процес вивчення психолого-педагогічних дисциплін вивчення теорії гендеру як засобу опанування теорією навчання.

Річ у тому, що фахова підготовка студентів магістратури, зокрема в аграрному університеті, є різноспрямованою. При підготовці їх до викладацької діяльності здійснюється загальнопедагогічна підготовка, а врахувати фах майбутніх викладачів для викладача психолого-педагогічних дисциплін достатньо проблематично. Тому засобом психолого-педагогічної підготовки ми, зокрема, обрали теорію гендеру, на прикладі якої, як нам здається, можливо здійснювати підготовку магістрантів як майбутніх викладачів ВНЗ.

Саме у такий спосіб ми пропонуємо студентам продемонструвати своє вміння читати фрагменти лекцій, організувати проведення семінарських, практичних занять, використовувати наочність у навчальному процесі. До того ж гендерна проблематика дозволяє здійснювати підготовку майбутніх викладачів і до використання у навчальному процесі ділових і рольових ігор, дискусій, розгляду проблемних ситуацій тощо. Таким чином ми здійснюємо особистісно-орієнтований підхід до професійної підготовки самих магістрантів, з одного боку, а з іншого – готуємо їх реалізувати його у подальшій педагогічній діяльності.

Організація психолого-педагогічної підготовки студентів магістратури непедагогічних спеціальностей із застосуванням гендерного підходу дозволяє крім активізації навчально-пізнавальної діяльності самих студентів, що вже саме по собі є надзвичайно важливим, здійснювати гендерну просвіту, впливати на стан їх гендерної свідомості.

На особливу увагу заслуговує, у контексті гендерного підходу до психолого-педагогічної підготовки студентів магістратури, розгляд особистісних якостей викладача, що дозволяють йому здійснювати викладацьку діяльність і відповідність цих вимог особливостям виховання чоловіків і жінок у суспільстві. У такий спосіб актуалізується проблема самовиховання майбутніх викладачів. Надзвичайно важливими є те, що магістранти самі роблять такий висновок.

На початку занять ми зазвичай проводимо дослідження стану сформованості гендерної свідомості магістрантів, виявляючи особливості їх поглядів на життя, його сенс, життєві плани, перспективи тощо. Після завершення курсу ми досліджуємо ті зміни, які відбуваються і можемо констатувати їх наявність. Проте слід зазначити, що без системного підходу до процесу формування гендерної свідомості результати не можуть виявлятися яскраво.

Маємо зазначити, що впровадження гендерного підходу у психолого-педагогічну підготовку студентів магістратури непедагогічних спеціальностей насамперед дозволяє активізувати навчально-пізнавальну активність студентів, бо надає їй життєвого смислу та значення. По - друге, означений впливає на стан гендерної свідомості, але вже у цьому контексті - це лише початок роботи, розгляд організації якої виходить за межі даної статті.

Література:

1. Шаронова С. Гендер. Образование. Мобильность/ С.Шаронова // Высшее образование в России. – 2002. - №6. – С.130-134.
2. Україна: інтелект нації на межі століть. Кол. монографія/ Керівник авторського колективу В.К. Врублевський. – К.: Інформаційно-видавничий центр «Інтелект», 2000. – 516 с.

У статті розглядаються методичні особливості застосування гендерного підходу до психолого-педагогічної підготовки студентів магістратури непедагогічних спеціальностей.

Ключові слова: демократизація, інформаційне суспільство, проблеми гендерного характеру, підготовка магістрантів непедагогічних спеціальностей.

В статье рассматриваются методические особенности использования гендерного подхода к психолого-педагогической подготовке студентов магистратуры непедагогических специальностей.

In this article we consider methodological features of using gender approach for pedagogical training of master students of non pedagogical specialties

УДК 378 : 57 : 57.013

Н.Є. Гнатюк
м. Луцьк, Україна

ПРОФЕСІЙНОСПРЯМОВАНА ІНФОРМАЦІЙНА ДІЯЛЬНІСТЬ СТУДЕНТА В ІНТЕРНЕТ-СЕРЕДОВИЩІ

Постановка проблеми. Багато сучасних науковців схильні вважати, що нині відбувається активний процес глобалізації, що торкається не лише економіки і політики, а й інших сфер людської діяльності, в якому все більшу роль відіграють сучасні засоби комунікації та інформації. Завдяки розвитку нових інформаційних і комунікаційних технологій втрачають значення державні кордони і визначення територіальної юрисдикції, засновані на географії. Нові технології створюють дійсно міжнародну і незалежну територію діяльності, на якій практично неможливе ефективне застосування того або іншого національного законодавства.